

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 14. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..]
(turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 117/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumu Nr. 308 “Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi” (turpmāk – Meža atjaunošanas noteikumi) 26.5. apakšpunktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 105. panta pirmajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka plantāciju mežu neregistrē īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, izņemot neitrālo zonu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem). Pieteikuma iesniedzēja apstrīd Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmes normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzējai pieder divi zemesgabali. Laika posmā no 2000. gada līdz 2008. gadam minētajos zemesgabalos tika ieaudzēts un reģistrēts plantāciju mežs. Ar Ministru kabineta 2009. gada 10. februāra noteikumiem Nr. 134 „Grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumos Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”” izveidots dabas liegums „Lubāna mitrājs” (turpmāk – Lubāna mitrāja noteikumi). Pieteikuma iesniedzējas zemesgabali tika iekļauti minētā dabas lieguma dabas parka zonā. Uz zemesgabaliem reģistrētajiem plantāciju mežiem piešķirtā atzīme netika mainīta. Savukārt 2012. gadā ar Meža atjaunošanas noteikumiem citstarp tika noteikta plantāciju meža ieaudzēšanas, reģistrēšanas un tā koku ciršanas kārtība, un saskaņā ar apstrīdēto normu noteikts, ka plantāciju mežu neregistrē īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

2017. gadā rudens lietavu rezultātā daļa no zemesgabalos ieaudzētā plantāciju meža iznīka, un tā vietā 2019. un 2020. gadā Pieteikuma iesniedzēja iestādīja jaunu mežu. Pieteikuma iesniedzēja vērsās Valsts meža dienestā, lūdzot saglabāt atjaunotajai mežaudzei pirms mežaudžu iznīkšanas piešķirto atzīmi par

plantāciju mežu. Pamatojoties uz apstrīdēto normu, Valsts meža dienests atteicās reģistrēt īpašumos atjaunotās mežaudzes par plantāciju mežu.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar tai Satversmes 105. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz īpašumu, jo liedz iegūt pēc iespējas lielāku labumu no sev piederošiem īpašumiem. Turklāt ar apstrīdēto normu ir pārkāpts Satversmes 1. pantā ietvertais tiesiskās paļāvības aizsardzības princips.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzēja vērās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru ieaudzētās mežaudzes tiktu reģistrētas par plantāciju mežu. Ar Senāta spriedumu atstāts negrozīts Administratīvās apgabaltiesas spriedums, ar kuru Pieteikuma iesniedzējas pieteikums noraidīts. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 351. pantu Senāta spriedums nav pārsūdzams. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Senāta spriedums administratīvajā lietā Nr. [..] ir pieņemts un stājies spēkā [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 20. jūnijā. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas pirmā teikuma prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma pārkāpj Satversmes 1. pantā ietvertu tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viens no vispārējiem tiesību principiem, kas atvasināts no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas un ietilpst Satversmes 1. panta tvērumā, ir tiesiskās paļāvības aizsardzības princips (sk. *Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 16.2. punktu*).

Vērtējot tiesību normas atbilstību šim principam: jānoskaidro 1) vai personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu (vai personas paļaušanās ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties); 2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (sk., *piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2009-88-01 15. punktu*).

Pieteikumā ir citēta Satversmes tiesas judikatūra un norādīts, ka pēc 2009. gadā zemesgabalu iekļaušanas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tajos ieaudzētajam un reģistrētajam plantāciju mežam atzīme par plantāciju mežu tika saglabāta. No pieteikuma secināms, ka tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu Pieteikuma iesniedzēja saskata apstākļi, ka tai liegtas tiesības pēc 2017. gadā plantāciju meža iznīkšanas, atkārtoti ieaudzētās mežaudzes reģistrēt par plantāciju mežu. Tomēr apstrīdētā norma ir spēkā jau kopš 2012. gada 9. maija, un 2017. gadā iznīkušā plantāciju meža vietā, iestādot jaunu mežu, Pieteikumu iesniedzēja atradās šīs normas tvērumā. Pieteikumā nav pamatots, kāpēc apstāklis,

ka pirms dabas lieguma izveidošanas ir bijis reģistrēts plantāciju mežs, nodrošina Pieteikuma iesniedzējas tiesisko paļāvību šāda veida mežu reģistrēt arī turpmāk. Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav pamatots, ka Pieteikuma iesniedzējai būtu radusies likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība uz kādu konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

7.2. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. Noskaidrojot, vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (sk. *Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. un 20. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar likumu, jo apstrīdētā norma nav pietiekami skaidri formulēta. Proti, tā nonāk pretrunā ar Lubāna mitrāja noteikumu 25.3.2. apakšpunktu, kas pieļauj plantāciju mežu esību teritorijā, kur atrodas Pieteikuma iesniedzējas zemesgabali.

Satversmes tiesa ir secinājusi: no Satversmē ietvertajām tiesību normu kvalitātes prasībām neizriet tas, ka ikvienai tiesību normai vajadzētu būt formulētai kā absolūti precīzai instrukcijai. Tiesību normas skaidrība un paredzamība ir vērtējama, pamatojoties uz šīs normas interpretāciju. Proti, tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar interpretācijas metožu palīdzību nav iespējams

noskaidrot tās patieso jēgu (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.1. un 18.1. punktu*).

Senāts jau ir secinājis, ka Lubāna mitrāja noteikumu 25.3.2. apakšpunktā paredzētais izņēmums, kas dabas parka zonā pieļauj kailcirti plantāciju mežos, ir vērsts uz tiem plantāciju mežiem, kas bija reģistrēti Lubāna mitrāja noteikumu pieņemšanas brīdī, un aizsargā šo plantācijas mežu īpašnieku paļāvību uz to, ka jau reģistrētajos plantāciju mežos varēs veikt kailcirtes. Savukārt, interpretējot apstrīdēto normu kopsakarā ar Meža likumu un citām Meža atjaunošanas noteikumu normām, Senāts secināja: situācijā, ja nocirstās mežaudzes – plantāciju meža – vietā vēlāk tiek ieaudzēta mežaudze, tā automātiski netiek atzīta par plantāciju mežu tikai tāpēc vien, ka uz šī zemesgabala iepriekš ir bijusi mežaudze, kas reģistrēta par plantāciju mežu. Būtiski ir tas, ka ieaudzētajai mežaudzei jebkurā gadījumā jāatbilst noteiktajiem kritērijiem, lai to vispār varētu atzīt par plantāciju mežu. Tātad apstrīdētā norma attiecas arī uz no jauna ieaudzētu mežaudzi, kas atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas parka zonā (sk. *Senāta [datums] sprieduma lietā Nr. [..]*). Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav sniegti argumenti, kādēļ apstrīdētā norma būtu uzskatāma par saturiski neskaidru.

Pieteikumā arī norādīts, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav samērīgs, jo tas nav piemērots un nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā likumdevējs varēja noteikt, ka pirms plantācijas meža reģistrācijas ir jāveic individuāls katras vietas vērtējums. Satversmes tiesas judikatūrā atzīts, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē (sk. *Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 20. punktu*). Par saudzējošāku līdzekli nevar tikt uzskatīts arī līdzeklis, kas no valsts prasa nesamērīgu ieguldījumu (sk. *Satversmes tiesas 2023. gada 9. februāra sprieduma lietā Nr. 2020-33-01 33.2. punktu*). Pieteikumā nav sniegti argumenti, kādēļ Pieteikuma iesniedzējas norādītais alternatīvais līdzeklis sasniegtu leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē un neprasītu no valsts nesamērīgu ieguldījumu.

Pieteikuma iesniedzēja arī uzskata, ka labums, ko sabiedrība iegūst no apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma ir mazāks par Pieteikuma iesniedzējai nodarīto kaitējumu. Satversmes tiesa jau iepriekš atzinusi, ka efektīvā vides aizsardzības sistēmā būtiska nozīme ir arī piesardzības principam. Vides aizsardzība neaprobežojas tikai ar aizsardzību pret jau esošu apdraudējumu un jau iestājušos seku likvidēšanu, bet ietver arī nākotnē plānotās darbības iespējamo negatīvo seku mazināšanu vai novēršanu. Piesardzības princips prasa, lai pirms plānotās darbības šīs sekas tiktu apzinātas un vērtētas. Piesardzības principa ievērošana arī veicina vides ilgtspējību, nodrošinot dabas resursu pieejamību iespējami ilgāk (sk. *Satversmes tiesas 2024. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-01-03 17.2. punktu*). Ņemot vērā minēto Satversmes tiesas judikatūru, pieteikumā nav pamatots, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma ir mazāks nekā nelabvēlīgās sekas, kas rodas Pieteikuma iesniedzējai.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 117/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina